

KULTTUURIKASVUPAIKKAIN KASVIT KUUSAMOSSA JA SALLASSA YLI KOLME VUOSIKYMMENTÄ SITTEEN.

VILHO A. PESOLA

Maatalouskoelaitoksen kasvinjalostusosasto, Jokioinen.

Saapunut 16. 10. 1951.

Vuonna 1928 julkaisemassani teoksessa »Kalsiumkarbonaatti kasvimaantieteellisenä tekijänä Suomessa» (2) esitin myös yhteenvedon kulttuurikasvupaikkojen (peltojen ja pihojen) kasveista Kuusamossa ja Sallassa (Kuolajärvellä), mutta ilman yksityiskohtaisia kasvupaikkaluetteloja. Tutkimukset oli suoritettu kesällä 1917. Oheisessa taulukossa esitetään nuo luettelot. Taulukko sisältää luettelon 28 kulttuurikasvupaikalta, nim. 11 pellolta (pääasiallisesti ohra- ja perunapeltoja), 15 pihamaalta sekä 2 kyläniityltä.

Havaintopaikat ovat seuraavat (osa niistä sijaitsee luovutetulla alueella):

Pellot

1. Kuusamo, Ylä-Juuma, ruis- ja ohrapelto.
2. Salla, Sovajärvi, Heikkilän talo, ruispelto.
3. Salla, Pyyniemi, 27-vuotiaan talon ohra- ja perunapelto.
4. Salla, Auhtijärvi, Auhdin torppa, perunapelto.
5. Salla, Ali-Kuolajärvi, Kalliaisen talo, ohrapelto.
6. Salla, Yli-Kuolajärvi, Kairalan talo, ohrapelto.
7. Salla, Vuorikylä, pelto.
8. Salla, Vuorikylä, ohrapelto.
9. Salla, Yli-Kurtti, ohrapelto.
10. Salla, Nivala, 5-vuotisen uudistalon ohrapelto.
11. Salla, Yli-Kurtti, Soppelan talo, ohrapelto.

Pihat

12. Salla, Enjan joen varsi, läh. tien ylimenopaikkaa, tukkipirtin ympäristö.
13. Salla, Aatsingin ja Kallungin välillä, tukkipirtin piha.
14. Salla, Vuorikylä, 5-vuotisen torpan piha.
15. Salla, Nivala, 5-vuotisen talon piha.
16. Salla, Auhti, Auhdin uudistorpan piha.
17. Salla, Tuutikylä, Nivalan talo, rikkaläjä pihalla.
18. Salla, Pyyniemi, 27 vuoden vanhan talon piha.
19. Salla, Aatsinki, Aatsingin talon piha.

20. Salla, Yli-Kurtti, Soppelan talo, piha ja tunkio.
21. Salla, Kallunki, Kärnän talon piha.
22. Salla, Ala-Kuolajärvi, Kalliaisen talon piha.
23. Salla, Ylä-Kuolajärvi, Kairalan talon piha.
24. Salla, Kirkonkylä, nimismiehen asunnon piha.
25. Salla, Kelloselkä, piha.
26. Kuusamo, Juuma, Ylä-Juuman piha.

Muut kulttuurikasvupaikat.

27. Salla, Vuorikylä-Kuolajärvi, kyläniitty 1.
28. » » » » 2.

Taulukkoon on merkitty, mitä lajeja alueella on pidettävä antropokooreina (I), mitä apofyytteinä (II).

Kyseessä olevassa tutkimuksessa (2) todettiin, että kulttuurikasvupaikkain kasvilajit (kaikkiaan 72) ovat maaperän kalkinpitoisuuteen nähden luettava paraiten riippumattomien l. indifferenttien ryhmään. Tämä ei kuitenkaan pyri ilmaisemaan vielä mitään näiden lajien suhtautumisesta maaperän kalkinpitoisuuteen niiden luonnollisilla kasvupaikoilla.

Luettelosta voidaan huomata, että tutkimusalueen pohjoinen sijaitseminen ei lainkaan vaikuta kulttuurikasvupaikkain kasvilajikokoomukseen; sillä on niin sanoaksemme »yleissuomalainen» leima. Ainoa jossain määrin pohjoinen laji on *Phleum alpinum*, sekin mukana vain yhdessä havaintopaikassa.

Eräät yksityiskohdat ansaitsevat huomiota. Timotei oli vielä silloin noilla seuduilla sekä viljelyskasvina että muutenkin harvinaisuus. Juolavehnän ja peltoohdakkeen valta oli ilmeisesti melko vähäinen. Myöskään kortteista ei silloin viljelysmailla ollut mainittavaa haittaa. Tavallinen nokkonen oli rikkaruohona melkein tuntematon. Auhdin uudistorpan pihalla, taulukon ainoassa esiintymispaikassa, se varmuudella oli jääne tämän paikan alkuperäisestä kasvillisuudesta (lehtokorpi). Mm. *Rumex domesticus*, *Chenopodium album*, *Stellaria media*, *Galeopsis tetrahit*, *G. speciosa* ja *Carduus crispus* ovat erityisen runsaasti edustettuina, kun sen sijaan mm. *Rumex acetosellan* ja *Raphanus raphanistrumin* vähäisyys rikkaruohoina pistää silmään. Heikko oli silloin vielä *Plantago majorin* asema tuolla Pohjolan perukoilla, ja toinen valpas ihmisen seuraaja, *Matricaria discoidea* oli ilmeisesti vasta verraten hiljan saanut tänne ensimmäiset kärkiasemansa. *Centaurea cyanus* esiintyi vain koristekasvina nimismiehen asunnon pihalla.

Kun on kysymys sellaisesta verraten nuoresta viljelysalueesta kuin kyseessä olevasta, on syytä kiinnittää huomiota myös sellaisiin kulttuurin suosijoihin, jotka alueelta puuttuvat. Tällöin toteamme, että mm. puna-apila ei vielä silloin ollut löytänyt tietänsä näihin pitäjiin. Edelleen puuttuvat alueelta *Bromus secalinus*, *Urtica urens*, *Rumex acetosa*, *Scleranthus annuus*, *Fumaria officinalis*, *Barbarea vulgaris*, eräät *Potentilla*- ja *Alchemilla*-lajit, *Lamium purpureum*, *Lamprana communis*, *Sonchus*-lajit ym. Erityisen maininnan ansaitsee se, ettei peltovalvatti vielä silloin ollut maanviljelijäin vaivana Kuusamon ja Sallan seuduilla.

KIRJALLISUUTTA.

- (1) LINKOLA, K. 1916. Studien über den Einfluss der Kultur auf die Flora in den Gegenden nördlich vom Ladogasee I. Acta Soc. F. et Fl. Fenn., 45, 1.
- (2) PESOLA, VILHO, A. 1928. Kalsiumkarbonaatti kasvimaantieteellisenä tekijänä Suomessa. Summary: Calcium carbonate as a factor in the distribution of plants in Finland. Suomalaisen eläin- ja kasvitieteellisen seuran Vanamon julkaisuja, 9, 1.

SUMMARY.

THE PLANTS ON THE CULTURAL PLACES IN KUUSAMO AND SALLA MORE THAN THIRTY YEARS AGO.

VILHO A. PESOLA

Agricultural Research Centre, Department of Plant Breeding, Jokioinen.

In the article a list of the plants in the ruderal places (fields, yards, etc.) in the counties Salla and Kuusamo (Ks) in northern Finland (around the Arctic circle) in the year 1917 (2) are enumerated. Most of them have been carried here by man (antropochores; I in the table). Other species are native in this region but are clearly favoured by the influence of man (apophytes; II in the table). Some special features in the composition of the ruderal flora are discussed.
